

A HÉTFEJŰ TÜNDÉR

Csillagkalapálás hét szólamban 6 éves kortól

Oktatási segédanyag

TARTALOM

„Áttévedtünk egy másik mesébe?”	4
Kinek szólhat?	5
Ötletek a színházlátogatást előkészítő órára	5
Tanári információk az előkészítő feladatsorhoz	10
Ötletek a színházlátogatást feldolgozó órára	11
Tanári információk a feldolgozó feladatsorhoz	17
Színlap	19

KÖSZÖNTŐ

Kedves Pedagógusok!

A Budapest Bábszínház repertoárjának jelentős része olyan előadásokból áll, amelyek számítanak az iskolás korosztály érdeklődésére, és nagy örömünkre valóban sok gyerek érkezik hozzánk iskolai szervezésnek köszönhetően.

Az iskolások csoportos színházlátogatása mögött mindig áldozatos tanári munka van. A tanítók, tanárok vállalják a megfelelő darab kiválasztását, a gyerekek utaztatását, kísérését, a közös élmény előkészítését, feldolgozását.

A Budapest Bábszínház oktatási segédanyaga azért készült, hogy támogassa a pedagógusok munkáját. A segédanyag a darabválasztáshoz szükséges információk mellett az előadás megtekintésének iskolai előkészítését és feldolgozását megkönnyítő, kidolgozott, „konyhakész” tanórai feladatokat tartalmaz.

A kerettantervekben előírt készségek fejlesztése és az ismeretbővítés minden jól szervezett iskolai tevékenységnek, így a színházlátogatásnak is természetes velejárója. Ideális esetben a tanulás ilyenkor nem az élmény rovására, hanem épp az élménynek köszönhetően történik. A segédanyag összeállításakor elsősorban olyan kreatív órai tevékenységekre szeretnénk javaslatokat tenni, amelyek építenek a hétköznapi rutintól eltérő programban rejlő többlet lehetőségekre, és a látott művel kapcsolatos felfedeztető tevékenységek, közös gondolkodások révén maradandóvá teszik az műélvezet örömét – kisebbek és nagyobbak számára egyaránt.

Kérjük a kedves Kollégákat, tekintsek a feladatötleteket afféle étlapnak, amelyről a tanított gyerekek korosztályának, érdeklődésének, érettségének megfelelően válogathatnak! Örömmel fogadjuk visszajelzéseiket, tapasztalataikat, kiegészítéseiket, javaslataikat egyaránt.

Szeretettel várjuk Önöket, valamint kis- és nagydiákjait a Budapest Bábszínház előadásaira!

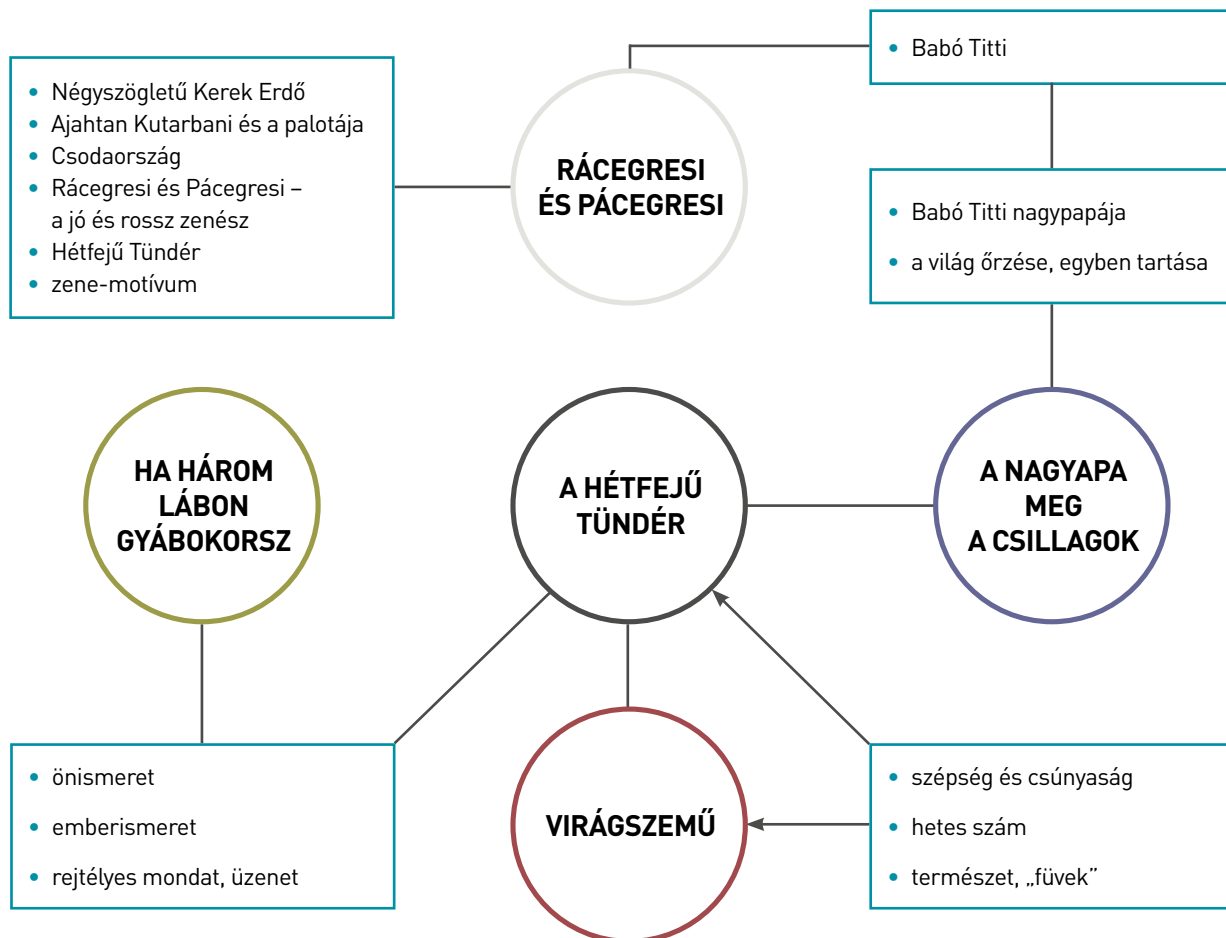
„ÁTTÉVEDTÜNK EGY MÁSIK MESÉBE?”

Lázár Ervin *A hétfejű tündér* című mesegyűjteménye 1973-ban jelent meg. A kötet záródarabja, a címadó mese több másik történethez hasonlóan ötvözi a klasszikus tündérmese, a tanító célzatú mese és a novella műfaji jellegzetességeit.

A címadó mese egyes szám első személyű elbeszélésének központi témája a sérült énkép és az ebből fakadó agresszió: „Nem volt nálam csúnyább gyerek Rácpácegresen. [...] Úgy szégyenkeztem emiatt, ahogy még senki Rácpácegresen. És forrt bennem a düh” – kezdődik a mese*. A rövid költői szöveg nem különösebben cselekményes, nem bővelkedik fordulatos akcióban, helyette az érzelmek változására helyezi a hangsúlyt, és az alaphelyzet pszichológiai problémáját dolgozza ki.

Ahhoz, hogy ebből a történetből színházi előadás születhessen, a mese kibővítésére, az akciók szaporítására volt szükség. Lázár Ervin történetei külön-külön felépítenek egy-egy teljes meseuniverzumot, de az is gyakran előfordul, hogy egyes szereplők és helyszínek visszatérnek, átjárnak, vándorolnak a mesék között. A *Rácegresi és Pácegresi* című kulcsmese egy kisebb csomópont a kötetben, hiszen minden szereplője felbukkan más, fontos mesékben. A két címszereplővel, Rácegresivel és Pácegresivel, illetve Ajahtan Kutarbani királlyal *A hétfejű tündér*ben, Babó Tittivel pedig a *Nagyapa meg a csillagok* című történetben is találkozhat az olvasó. A közös szereplőkön kívül azonban a témák, motívumok is párhuzamba állíthatnak egyes történeteket, így *A hétfejű tündér*hez a szépség és a csúnyaság problémája, ellentéte révén kapcsolódik a *Virágszemű* című mese, illetve az önismeret, az ember megismerhetőségének témája, rejtélye révén a *Ha három lábon gyábokorsz*.

A Bábszínház előadásában összekapcsolódó mesék, témák, motívumok

* Az idézet a *Rácegresi és Pácegresi* című meséből származik.

KIKNEK SZÓLHAT?

Lázár Ervin meséi sokoldalúan használhatók az oktatásban általános iskola alsó és felső tagozatán egyaránt – a szerző derűs humorú, barátságos, szeretettel közegben játszódó történetei nem csak érdekesek, olvasásra motiválók a gyerekkorosztály számára, hanem olyan valódi és mély életproblémákat vetnek fel, amelyek fontosak is a számukra. A mesék fiktív világa, metaforizáltsága ezeknek az életproblémáknak a tapintatos megfogalmazását teszi lehetővé, így közvetlen tanmesei didaktikusság helyett az egyéni érzékenységet és érettséget tiszteletben tartva lehet a mesék feldolgozását nevelési célok szolgálatába állítani.

A Bábszínház meseadaptációja nem egyszerűsítette le *A hétfejű tündér* mellbevágó, az érzékeny befogadó számára megrendítő kérdésfeltevését, alapproblémáját, hanem összekapcsolta a kötet további meséivel, és így értelmező módon helyezte el a Lázár Ervin-i meseuniverzumban.

Korosztály: az előadást akár 6 éves kortól érthetik, élvezhetik a gyerekek, de az árnyaltabb feldolgozásra, a bonyolultabb részleteket is érintő közös megbeszélésre készülő tanítóknak, tanároknak azt javasoljuk, hogy érettebb, 8-10 éves gyerekcsoportoknak szervezzenek színházlátogatást *A Hétfejű Tündérre* – jelen segédanyag is elsősorban a harmadik-ötödik évfolyamot tanító pedagógusoknak kínál ötleteket. Az előadás színházi nevelési szempontból különösen ajánlott olyan csoportok számára, ahol jelen van a kiközösítés problémája.

ÖTLETEK A SZÍNHÁZLÁTOGATÁST ELŐKÉSZÍTŐ ÓRÁRA

Pantomimjáték összetett szavakkal

A tanár néhány példával vezeti be a feladatot:

Ha szavak nélkül, csak mutogatással magyarázhatnátok el, milyen egy *csodaló* (egy *harangvirág*, egy úritök, stb.) hogyan mutogatnátok?

Ha szavakkal magyarázhatjátok el ugyanezeket a szavakat, de nem mondhatjátok ki a szó egyik olyan részét sem, amelyik önálló jelentéssel rendelkezik, akkor hogyan próbálkoznátok?

Ha a gyerekek közösen megtapasztalták, hogyan lehet egy összetett szót felbontani és tagonként értelmezni, elkezdhetnek négyfős csoportokban dolgozni. A csoporttagok cédulán megkapnak egy-egy olyan összetett szót, amely a hétköznapi nyelvben szokatlan, egyedi szóalkotás eredménye, ám az előadásban megmutatott mesevilágra jellemző. Mindenki a saját csoportjának mutogatja el az általa kapott szót. Ha a mutogatás túl nehéz feladatnak tűnik, a szóbeli magyarázat is lehetséges (tabu-játék).

Feladat: Két részből álló, szokatlan szavakat kaptatok. Mutogassátok el egymásnak az általatok kapott szó jelentését!

csillagkalapálás

virágszemű

furulyafa

szemtükör

NÉGYSZÖGLETŰ KEREKERDŐ

A gyerekek továbbra is csoportokban maradnak. Szóforgó* segítségével elmondják egymásnak, hogy milyennek képzelik a Négyyszögletű Kerek Erdőt mint mesei helyszínt.

A következő szóforgóban minden csoporttag megpróbálja elhelyezni a korábban elmutogatott szó által jelölt dolgot az imént közösen elképzelt helyszínen.

A szóbeli megbeszélés után a csoportok egy-egy csomagolópapírt és zsírkrétát kapnak.

Feladat: Szóforgóban mondjátok el a gondolataitokat!

1. kör: Milyennek képzelitek a Négyyszögletű Kerek Erdőt?
2. kör: Hogyan zajlik a *csillagkalapálás*?
Ki lehet a *virágszemű*?
Hol nő a *furulyafa*?
Ki néz bele a *szemtükröbe*?

Mindenki csak arra az egy vagy két kérdésre válaszoljon, amelyiket a legérdekesebbnek találja.

Rajzoljátok le az általatok elképzelt Négyyszögletű Kerek Erdőt egy közös rajzon! Rajzoljátok bele az ábrába a *csillagkalapálást*, a *virágszeműt*, a *furulyafát* és a *szemtükröt* is!

Rendezzettek kiállítást az elkészült művekből!

Réber László rajzának részlete

* A szóforgóban a gyerekek előre meghatározott sorrendben mondják el gondolataikat a feltett kérdéssel kapcsolatban, hogy minden csoporttag, tehát a visszahúzódo gyerekek is szóhoz jussanak, beszéljenek a témáról.

BABÓ TITTI NAGYPAPÁJA

Láttál már csillagos eget?

– Persze.

– Azt is láttad már, hogy időnként egy-egy csillag leesik?

– Láttam, azok a hulló csillagok.

– És mindennap több is leesik. Igaz-e? - folytatta Mikkamakka.

– Igaz... Ez azt jelenti, hogy egyszer csak elfogynak az égről a csillagok? – ijedt meg Babó Titti.

– Na látod – mosolyodott el fölényesen Mikkamakka. – Azt gondolod, hogy mindennap kevesebb csillag van az égen?

– Én aztán nem.

– Nem is gondolhatod, mert nincs kevesebb.

– Bár nem egészen értem - komorodott el Babó Titti. – Mindennap leesik egy csomó, még sincs kevesebb?!

– De nincs ám! Mert Nagyapa minden éjjel összeszedi a lehullott csillagokat, a létráján fölmászik az égig, és szépen visszaszögezi mindeniket.

Babó Titti szájatva hallgatta Mikkamakkát, csak nagy sokára ocsúdott ámulatából.”

(részlet a *Nagyapa meg a csillagok* című meséből)

Feladat: Képzeljétek el Babó Titti nagypapáját!

- Hogyan szedi össze a lehullott csillagokat?
- Hogyan szállítja a csillagokat?
- Hogyan jut fel az égig?
- Hogyan szögezi vissza az égig a csillagokat?
- Milyen eszközökre van szüksége mindehhez?

Készítsetek rajzot róla és különleges éjszakai tevékenységéről!

HA HÁROM LÁBON GYÁBOKORSZ...

Mikkamakka összevonta a szemöldökét, nagyot szívott a pipájából, és az égre nézett, mint mindig, ha valami nagyon fontosat akart mondani.

– Ha három lábon gyábokorsz – mondta átszellemülten –, a kálán pugra nem tudsz menni.

A kislány eltátotta a száját, úgy bámult rá.

– De hát ebből egy szót se értek – mondta fancsali arccal.

Mikkamakka magasra tartotta a mutatóujját.

– Majd megérted – mondta –, hihihi, hehehe!

És hihi-heherészett. Mikkamakka nagyon szomorúan tudott hihi-heherészni.”

(részlet a *Ha három lábon gyábokorsz* című meséből)

Feladat: Játsszátok el Mikkamakát, és mondjátok el átszellemült arccal a talányos mondatot!

Mutassátok meg, hogyan ismételné meg a kislányt **fancsali** arccal a talányos mondatot!

Hányféleképpen tudjátok még elmondani a mondatot? (Például: kíváncsian, ijedten, haragosan, viccesen, kárörvendően, rosszállóan, kedvesen, értetlenül...)

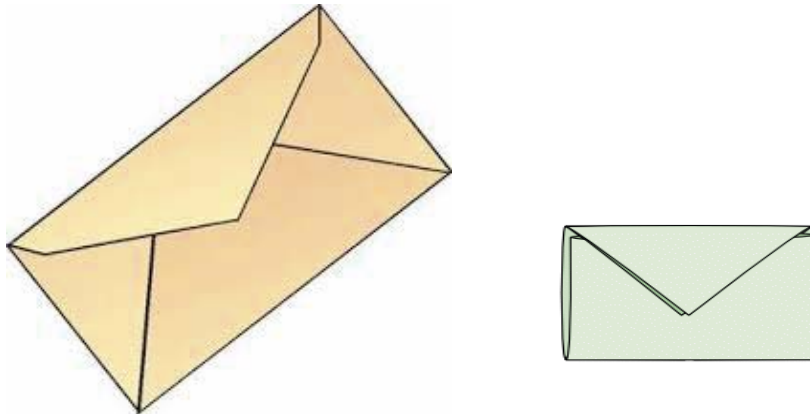
Kérdés: Vajon miért heherészett szomorúan Mikkamakka?

Milyen lehet szomorúan heherészni?

Ha három lábon gyábokorsz,
a kálán pugra nem tudsz menni.

SZEMÉLYES LEVÉL

A gyerekek a színházba indulás előtt névre szóló levelet kaphatnak, amely az élményre való ráhangolódást szolgálja, és néhány előzetes gondolkoznivalót, megfigyelési szempontot is nyújt.

Egy lehetséges levélminta:

Kedves

Ma érdekes nap vár ránk: színházba megyünk, és egy különös mesét fogunk megnézni. A mese hőse egy fiú lesz, aki nagyon csúnyának találja magát, és ezért nagyon el van keseredve.

Kérlek, fejezd be a mondatokat:

Aki csúnya, az gyakran gondol

Egyedül lenni

Akit szeretnek, az

Remélem, számodra is nagy élmény lesz az előadás. Az iskolában visszatérünk még a fiú történetére. Nagyon érdekel majd, hogy mit gondolsz róla!

[aláírás]

TANÁRI INFORMÁCIÓK AZ ELŐKÉSZÍTŐ FELADATSORHOZ

Pantomimjáték összetett szavakkal: Az összetett szó fogalmát, mint nyelvtani kategóriát csak 7-8. évfolyamon vezeti be a kerettanterv, de nyelvi játékok segítségével a gyerekek figyelmét már korábban is fel lehet hívni a szóösszetétel jelenségére. Természetesen ilyenkor nem a nyelvtani szakkifejezés megtanulása, hanem a nyelvi kreativitás és megfigyelőkészség fejlesztése a cél. A feladatban javasolt szavak részben szerepelnek Lázár Ervin meséiben (*virágszemű, furulyafa*), a *csillagkalapálás* a bábszínházi adaptáció szóalkotása, a *szemtükör* pedig a játék kedvéért létrehozott kifejezés. A négy szó olyan jelentéstartományokra irányítja a figyelmet, amelyek külön és együtt segítik az előadás minél elmélyültebb megértését.

A Négyzögletű Kerek Erdő: A közös rajz elkészítése kooperációt kíván a gyerekektől. Többféleképpen dolgozhatnak, fel is oszthatják a nagyméretű csomagolópapírt, lényeg, hogy mindenki alkosson. A gyerekek szeretik, ha a közös produktumnak van olyan részlete, ami csak az övék, amit a kiállítás elbontása után saját terméként akár haza is vihetnek. Erre alkalmas például, ha a négyes csoportokban mindenki elkészíthet egy külön figurát, amelyet valamelyik összetett szó ábrázolására elgondol (a *csillagkalapálásról*, a *virágszeműről*, a *furulyafáról* vagy a *szemtükörről*), és azt montázsszerűen (később leválaszthatóan) illeszti bele a közösen megrajzolt térbe. A feladat így bizonyos fokig a bábos alkotótevékenység szimulációja is, ezért különösen jó előkészítés a bábszínházias élményre.

Babó Titti nagypapája: A részletet olvasásra is megkaphatják a gyerekek, de az is elég, ha csak tanári felolvasásban hallgatják meg. A nagypapa figurájának részletes és gyakorlatias elképzelése ismét a bábos szempontok irányában nyithatja ki az alkotó jellegű érdeklődést, és ahhoz is hozzájárulhat, hogy az előadás elején ténykedő csillagkalapáló figura szellemességét és tevékenységének lényegét értően fogadják a gyerekek.

„Ha három lábon gyábokorsz...”: A meserészletből idézett mondat az előadásban egy újságban olvasható tartalomként szerepel. Az újság címlapján a szépen muzsikáló Rácegresi látható, és a különös, részben halandzsza mondat Rácegresi zenéjével, zenélésének hírével, tehát a szavakban megfogalmazhatatlan, mégis üzenetértékű és fontos tartalommal kapcsolódik össze. Sem az eredeti mese, sem az előadás nem oldja fel a mondat rejtélyességét, nem ad kódot a „lefordításához”.

A mimes játék révén a gyerekek átélhetik, hogy a mondathoz sokféle érzés, jelentés társítható, anélkül, hogy a játék megszüntetné a rejtélyességet.

A meserészlet különösen lényeges mozzanata az előadás szempontjából Mikkamakka szomorú heherészése: a fontos, de nem értett vagy lefordíthatatlan üzenet, az elbizonytalanodás, a zavart nevetgélés mögötti szomorúság átérzése az előadás világához visz közel.

Személyes levél: Mivel a darab a közösség és az egyén szempontjából is olyan kényes lélektani kérdéseket feszeget, amelyek sok gyerekcsoportban jelen vannak, az előkészítés és a feldolgozás során is fokozott tapintattal, érzékenységgel érdemes eljárni. A Bábszínház előadásában a csúnyság elsősorban a kiközösítettség, a magány metaforája. Érkezhetnek azonban az osztályokkal olyan gyerekek is, akiknek ténylegesen a szépség vagy csúnyság kérdésével van problémájuk, vagy akik sérült testképpel rendelkeznek. A személyes levél legyen valóban személyre szóló, maradjon a gyerekeknél, ne kelljen senkinek megmutatni. A mondatok befejezése ne legyen nyilvános megbeszélés tárgya, még csak kötelező írásbeli feladat sem. Elég, hogy a gyerekek megkapják a levelet, és hogy a három mondatkezdet elindít bennük egy gondolatsort vagy megmozdít bennük egy érzést. Ezek a gondolatok, érzések fontosak lesznek az előadás közben.

ÖTLETEK A SZÍNHÁZLÁTOGATÁST FELSZOLGOZÓ ÓRÁRA

Egyre több hang...*

Bemelegítésként fel lehet idézni a gyerekekkel az előadás ritmusjátékait, az első percek zenei szólamainak építkezését – anélkül, hogy professzionális hangszerekre, zenei ismeretekre lenne szükség.

A gyerekek körbe állnak. A pedagógus elkezd a mozdulatot, a tőle jobbra álló átveszi a mozdulatot, és így egymás után, sorban mindenki átveszi a mozdulatot a szomszédjától. Mindenki folyamatosan ugyanazt a mozdulatot végzi addig, amíg egy újabb mozdulat nem ér hozzá, ekkor vált, és az újabb mozdulat lesz folyamatos tevékenység. Mikor az előző mozdulat a körben már valameddig elért, új mozdulatot kezd a játékvezető tanító vagy tanár, és azt is ugyanúgy veszik át a többiek. Minél sűrűbben vált a játékvezető, annál többféle hang hallható e gyszerre.

Mozdulatok, hanghatások:

- két kéz összedörzsölése
- jobb kéz csattint
- két kéz csattint
- taps
- combütögetés
- jobb láb dobbant
- bal láb dobbant
- combütögetés taps
- két kéz csattint
- jobb kéz csattint
- két kéz összedörzsölése

* A játék forrása a Szövegértés-szövegalkotás „A”. 3. évfolyam című modul. Készítette Kálmán Katalin és Kolláth Erzsébet.

REGGELI ÉBREDÉS

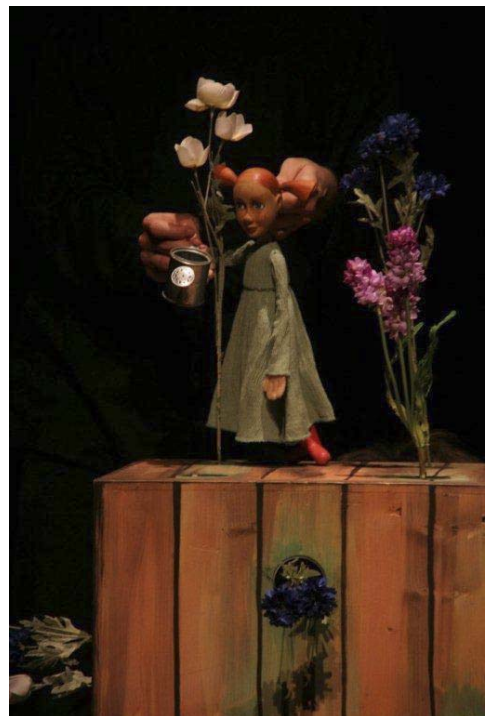
Frontális megbeszélésben idézzük fel a gyerekekkel a színházban látott fiú reggeli ébredését: milyen tapasztalatok, megpróbáltatások érik sorozatban? Hogyan bánik vele az őt körülvevő világ? Milyen jó és milyen rossz élmények érik? A csoport emlékei alapján összeszedhetők az alábbi lista elemei.

jó élmények/rossz élmények:

- A fiú éjszakai nyugalma megzavarja a kalapálás.
- A reggeli napsugarak megbökdösik.
- A takaró a fejére tekeredik.
- A fiú beüti a lábát, majd elesik.
- Kicsúfolja őt a tükörképe.
- Nyugtalanító sürgetés mellett kell öltözködni („Reggel van te...”), de nem illenek rá a ruhák.
- **Az újság elbűvöli, majd Rácegresi zenéjének híre felemeli, megrepteti a fiút – mindez megajándékozza a reggel első nyugodt és szép pillanataival.**
- Az újság kiszökik a kezéből és megszökik előle, hiába hívja, szalad utána.
- Beszorul a lába a dobozba/hangszerbe.
- **Látja Virág szemű Varga Julcsát a virágai között. Békésen, érdeklődően szemléli a jelenetet – nem tudjuk, pontosan mit él át, talán inkább jó élményt, hiszen közeledésre szánja el magát.**
- A virágok vonzzák őt, megpróbál kapcsolatba lépni velük, de bumfordi közeledésére, csúnya énekére a virágok elbűnnek.
- Újra kicsúfolja a lavórbeli tükörkép.
- Újra megjelenik, ám azonnal el is szökik előle az újság.

Feladat: Játsszátok el Varga Julcsa reggelét! Hogyan ébreszti őt a Nap? Hogyan viselkedik vele a Takaró? Mit mond neki a Lavór? Osszátok ki a szerepeket, köztük az – akár beszélő – tárgyak szerepeit is!

- Virág szemű Varga Julcsa
- Nap
- Takaró
- Vízzel telt lavór
- Ruhák
- Újság
- Virágok

KÉRDÉSÖZÖN

A gyerekek csoportokban dolgoznak. Minden csoport húz egy-egy kérdést, a választ pedig közösen megvitatják, és megfogalmazzák álláspontjukat. Minden csoport választ egy szóvivőt, aki elmondja a csoport véleményét a többieknek.

Ki mennyire boldog Rácpácegresen? Minden szereplőről mondjátok el a véleményeteket!

Ki mennyire magányos Rácpácegresen? Minden szereplőről mondjátok el a véleményeteket!

Ki mennyire segítőkész Rácpácegresen? Mennyire figyelnek egymásra az itt élők? Minden szereplőről mondjátok el a véleményeteket!

Kinek mi fontos Rácpácegresen? Minden szereplőről mondjátok el a véleményeteket!

Miben hasonlít egymáshoz Virágszemű Varga Julcsa és a Csillagkalapáló? Miben különböznek? Mi fontos számukra?

Mit gondoltok Ajahtan Kutarbani király és alattvaló furcsa alakjáról? Miért és hogyan lehet ő „ketten”? Miért van szüksége erre? Mikor nő meg a szakálla?

Miben hasonlít egymáshoz Rácegresi és Pácegresi? Miben különböznek? Honnan érkeznek? Hová mennek? A bábok kinézetét is hasonlítsátok össze!

Kiknek mennyire fontos a zene? Minden szereplőről gondolkozzatok, a játzókról és a hallgatókról is! Ki milyen zenét hallgat meg az előadásban? Hogy hat rá?

Rácegresi tanácsa így hangzik: *„Csúnya vagy, csúnya vagy, de azért rád is süt a nap. Ha egyszer jó szíved lesz, el is felejtet, hogy csúnya vagy. És meg is szépülsz tőle.”* – Igaza van-e? Miért nem tudja a Fiú elfogadni ezt a tanácsot? A Fiú zokogva, kiabálva tiltakozik, Rácegresi pedig elrepül. Mit gondoltok erről?

Pácegresi szinte rátámad a Fiúra, csúfolja és gonosz tanácsot ad neki. Miért tesz így, hogyan érzi magát ekkor? Ti mit mondtatok volna neki a rosszul sikerült zenélés után?

„Ez nem öl meg engem, ez nem varázsolt el engem, ez nem bánt engem, ez szeret engem. És már sírtam is; te úristen, hat fejét levágtam!

Elengedett. A szeme tükrében megláttam magam. A lábam egyenes volt, a hasam sima, a fejem hosszúkás, nem voltam se bandzsa, se lapátfülű, se tyúkmellű, se harcsaszájú. /.../

Soha többé nem mentem vissza Rácpáceszre, ott maradtam a tündért vigyázni.”

(részlet A hétfejű tündér című meséből)

A BEFEJEZÉS

A tanár a mese zárlatának felolvasása után minden diáknak ad egy-egy kilépőkártyát. A gyerekek szóban (például pármunkában a padtársuknak) vagy írásban válaszolnak a kártyán megfogalmazott kérdésekre. Önként jelentkezők a teljes csoporttal is megoszthatják gondolataikat, és a tanár is reagálhat a megjegyzésekre, észrevételekre.

Kilépőkártya

Fogalmazd meg egy számodra fontos gondolatot a színházi élménnyel kapcsolatban!

.....

.....

.....

Fogalmazd meg egy számodra fontos gondolatot a mesét feldolgozó feladatokkal kapcsolatban!

.....

.....

.....

BOHÓC A DOBOZBAN

Az előadást Babó Titti csillagkalapáló nagypapája keretezi. Karja-lába bármilyen távolságot átér, a lehullott csillagokat rögzíti vissza a helyükre, tehát a világ rendben tartásáért dolgozik. Az osztályba is kikerülhet néhány a vidám figurából!

Feladat: Készíts egy dobozban lakó Csillagkalapálót!

Szükséges alapanyagok gyerekenként: negyed rúd krepp papír, 1 db A4-es rajzlap, 1 db A5-ös színes papírlap, 1 db gyufás skatulya

Eszközök: olló, tűzőgép, papírragasztó, színes ceruzák és filctollak

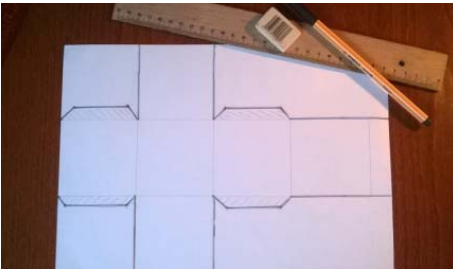
1.) Vágj le 8 db másfél centis csíkot a krepp papírból! Válassz ki kettőt, tűzd össze a két csík egyik végét, és hajtogasd egymásra a szárazakat, úgy, hogy harmonika alakú legyen! Ismételd meg a műveletet a másik három szalag-párral is! Ebből lesz Csillagkalapáló keze és lába. Ha túl hosszú, inkább vágd le a végét, különben a bábú nem fog beleférni a dobozba.

2.) Csomagold be a gyufás skatulyát a színes papírlapba és ragaszd hozzá Csillagkalapáló végtagjait.

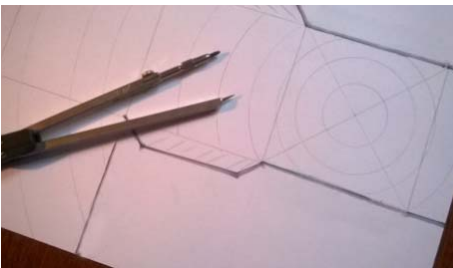

3.) A rajzlapra rajzold fel a doboz hálóját. A maradék papírból vágd ki a Csillagkalapáló fejét, rajzold meg az arcát és ragaszd a helyére.

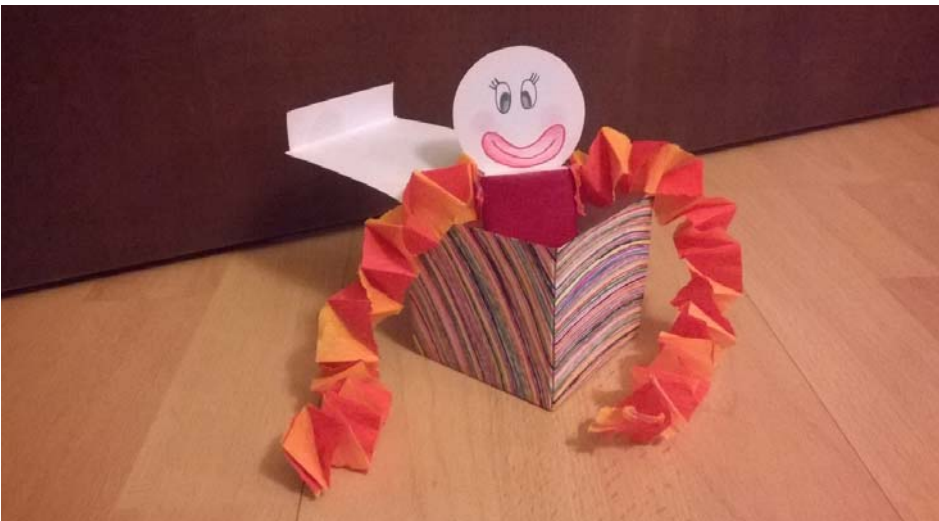

4.) Körző segítségével rajzolj a doboz hálójára a fedél középpontjából kiinduló koncentrikus köröket! Ezek a vonalak segíteni fognak a színezésnél tartani a körkörös formát, de nem fognak látszani. A háló kivágásánál figyelj arra, hogy az összeillesztéshez szükséges füleket is körbevágd!

5.) Színes filctollakkal és ceruzákkal húzz vékony körvonalakat, míg az egész papír szivárványszínű nem lesz! Ettől úgy fog kinézni a doboz, mint a színpad.

6.) Állítsd össze a dobozt, és ragaszd össze a szomszédos füleket! A Csillagkalapálót tedd be a dobozba, és már kész is.

TANÁRI INFORMÁCIÓK A FELDOLGOZÓ FELADATSORHOZ

Egyre több hang...: A játék nem öncélú, a témától független bemelegítés (noha koordinációt, koncentrációt, ritmusérzékenységet fejlesztő feladatként önmagában is hasznos), hanem szorosan kapcsolódik az előadás zeneiségéhez és gondolatiságához is. A nyitányban felépülő többszólamúság a Tündér zenei természetét építi fel, a zene pedig a két zenész révén is kulcsfontosságú motívum. A zene érzéki világát Lázár Ervin radikális története a szépség és a jóság önkeresésének, keserves megszületésének szomorú meséjéhez köti. A zenélés többszólamúsága a Tündér hét fejéhez kötött lehetőség, a fejek levágása tehát a szólamok fogyatkozását, a zenei világ szegényedését jelenti. A veszteség a mese alapélménye, amiről a gyerekekkel ebben az életkorban még nem elméletben érdemes beszélni, de a ritmusjáték alkalmas arra, hogy hangulatteremtő, érzéki módon felidézze a gazdagodás-felépülés és a fogyatkozás-szegényedés folyamatait.

Reggeli ébredés: A megbeszélés összegzéseként ki lehet mondani, hogy az előadás főszereplőjét elsősorban szó szerint bántja az őt körülvevő világ: rengeteg rossz élmény éri, és a jóra esélyt adó élményei (újság-repülés, virágnézegetés) is végül kudarcokba torkollnak.

Varga Julcsi boldogsága, derűje a szembeállító játék értelmezése szerint a világtól kapott pozitív megerősítéseknek köszönhető.

A Fiú hiába nyitott és kíváncsi a világra, nem találja benne a helyét. Pedig hibájául legfeljebb az ügyetlenséget, bumfordiságot lehet felróni. A környezete annyira idegenkedik tőle, hogy nem adja meg a javulás, a fejlődés esélyét sem neki: a ruhák nem illenek rá, az újság megszökik előle, a virágok elbújnak, Julcsa pedig nem is látja őt.

A katasztrofális – magányos és vigasztalan – léthelyzet magyarázata pedig nem más, mint a fiú csúnyasága. A csúnyaság – akár objektív, akár szubjektív élmény – ebben az értelemben az egzisztenciális kirekesztettség, elutasítottság és szeretethiány állapota, a szomorú bohóc magánya.

A játék eljátszható úgy is, hogy a gyerekek a Fiú reggelét ismétlik meg „kijavított” változatban, amikor barátságos, elfogadó világ veszi őt körül.

Kérdésözön: A mese és az előadás érzelmileg felkavaró hatását a megfogalmazás, kimondás, racionalizálás felé mozdíthatja el a tanár – már a kisiskolások esetében is. A kérdésekből a csoportok számára megfelelően el lehet hagyni néhányat, de a két zenéssel és tanácsaikkal mindenképpen érdemes foglalkozni. A gyerekek számára izgalmas lehet ráébredni arra, hogy Rácegresi szép szavai miért használhatatlanok az elhagyatott főszereplő számára, akinek – magányos lévén – eddig nem is volt alkalma jóságról vagy rosszaságról tanúbizonyságot tenni. Apróság, de figyelemreméltó, hogy a részvétlen Rácegresi épp a mindenkire sütő napra hivatkozik, amely pedig reggeli szurkálásával nem éppen barátságosan indította el a Fiú reggeli kálváriáját.

Pácegresi gonosz viselkedése megbántottságára, sértettségére vezethető vissza -, ez pedig a többi szereplő magatartásán is múlik. A rossz zenész az őt érő kicsúfoltatás és megalázás után adja tovább a sértést a nála is boldogtalanabb figurának.

A két boldogtalan, Pácegresit és a Fiút rokonítja a zenei kudarc elszívása, hiszen a Fiú korábban ugyancsak hamisan és elriasztó módon énekelt a virágoknak, amelyek éppúgy elmenekülnek előle, mint Pácegresi elől a hallgatósága.

Azok a szereplők nem keverednek konfliktusba, akik kiélhetik vágyukat, tehetik azt, ami őket boldogítja (csillagkalapálás, virágnevelgetés, zenélés), de képességük ebben a meseuniverzumban nem kiküzdött, hanem magától értetődő, meglevő adottság. Feltehető a kérdés, hogy nekik nincs-e felelősségük: nem fordulhatnak-e több részvétellel, együttérzéssel a szerencsétlenebb társaik felé, hogy ne szabaduljanak el a frusztráltságból fakadó indulatok?

A befejezés: A mese zárata tartalmazza a történet kulcsmondatát, amely elhozza a hős számára a megváltódást: „ez szeret engem”. A végre megtapasztalt, feltétel nélküli elfogadás azonban együtt jár azzal, hogy a Fiú többé nem tér vissza a saját világába, új identitást szerez. Mindez nagyon bonyolult és szomorú emberi tapasztalat. A kilépőkártya lehetőséget ad a gyerekek számára a saját érettségüknek, befogadókészségüknek megfelelő összegzésre.

Bohóc a dobozban: A közös barkácsolás a gyerekszobát és vele az eget-földet-világot is felidéző színpadképből, illetve a Csillagkalapáló nagypapa – dobozból előugró rugós bohóc-babára emlékeztető – bábójából indul ki. A humoros, ügyes keretszereplő elkészítésével a gyerekek egy kis emléktárgyat vihetnek haza a „sokszögletű kerekerdős” dobozkában...

SZÍN LAP

A HÉTFEJŰ TÜNDE R

Csillagkalapálás hét szólamban 6 éves kortól

Író: Lázár Ervin

Szín p adaptáció: Gimesi Dóra

Látvány: Mátravölgyi Ákos

Zene: Sáry László

Koreográfia: Fosztó András

Asszisztens: Rigó Anna

Rendező: Kuthy Ágnes

Játsszák: Hoffer Károly, Tatai Zsolt, Teszárek Csaba

Fotó: Éder Vera, Abrakadabrafotó

Az előadás időtartama: 50 perc (szünet nélkül)

Bemutató: 2012. január 19.

Az előadás helyszíne: Ország Lili Stúdió

Az előadás elnyerte a VI. Kaposvári Nemzetközi Gyermek- és Ifjúsági Színházi ASSITEJ Biennálén a legjobb gyerekelőadásnak járó Üveghegy-díjat, a zsűri pedig Gimesi Dórát A Hétfejű Tündér mellett a Hamupipőke izgalmas adaptációjáért, valamint a Szemenszedett mese szellemes szövegű, önálló darabjáért a legjobb dramaturgnak járó Békés Pál-díjban részesítette.

Az előadás 2014-ban a bangkoki Harmony World Puppet Carnivalon elnyerte a legjobb látvány díját.

Az oktatási segédanyag a Magyar tanárok Egyesületének közreműködésével készült.

Készítette: Dohy Anna, képzőművészet-elmélet szakos egyetemi hallgató

Hudáky Rita, magyar nyelv és irodalom szakos tanár

